

Współpraca w grupie

Scenariusz warsztatów behawioralnych
Agnieszka Winnik-Pomichter
Tomasz Kołodziejczyk

Szkoła dla innowatora

Ilustracja: rawpixel.com / Freepik

ceo

CENTRUM EDUKACJI
OBYWATELSKIEJ

Wstęp

Przedstawiamy Wam scenariusze warsztatów dla uczniów klas VII. Warsztaty dotyczą kompetencji behawioralnych i powstały w ramach programu *Szkoła dla innowatora*.

Punktem wyjścia do warsztatów był zestaw kompetencji behawioralnych, które zostały opisane w raporcie *Szkoła dla innowatora. Kształtowanie kompetencji proinnowacyjnych* przez zespół profesora Jana Fazlagicia.

Na podstawie dziesięciu zaproponowanych w raporcie kompetencji behawioralnych opracowaliśmy osiem tematów warsztatów, które mogą być przeprowadzone z całymi klasami lub w mniejszych grupach:

1. odwaga i podejmowanie ryzyka;
2. wizualizacja problemu i rozwijanie wyobraźni poprzez przydatne metafory;
3. podejmowanie decyzji;
4. liderowanie;
5. opóźniona lub odroczone gratyfikacja i wytrwałość;
6. zarządzanie zmianą i improwizacja;
7. rozwijanie zainteresowań i orientacji na przyszłość;
8. współpraca.

Każdy warsztat został zaplanowany na 90 minut. Jeżeli nie macie organizacyjnych możliwości przeprowadzenia tak długich zajęć, proponujemy uważne przeczytanie scenariuszy i wybranie tych propozycji, które będą Waszym zdaniem najlepsze dla uczennic i uczniów, a jednocześnie najbliższe Wam.

Scenariusze mają być inspiracją dla prowadzących. Jeżeli chcecie, zmieniajcie je, łączcie, dzielcie, wykorzystujcie w taki sposób, by były jak najbardziej wartościowe dla uczniów i uczennic, z którymi pracujecie. Wierzymy, że podejmiecie najlepsze możliwe decyzje w danym momencie.

Warsztaty mogą być prowadzone przez wychowawców, ale także przez innych nauczycieli lub osoby spoza grona pedagogicznego. Widzimy natomiast dużą wartość w prowadzeniu, lub co najmniej uczestniczeniu, wychowawców klas w zajęciach, ponieważ może to pomóc zbudować lepsze relacje z uczniami.

Scenariusze te mogą być również wykorzystane do przeprowadzenia cyklu zajęć w jednej klasie w czasie roku szkolnego – będą wtedy służyć jako swoisty program kompetencyjno-wychowawczy dla klasy.

Uwaga redakcyjna: za każdym razem, kiedy piszemy *uczennice* albo *uczniowie*, *nauczyciele* albo *nauczycielki*, *prowadzące* albo *prowadzący* itp., mamy na myśli wszystkie płcie, które pojawiają się w tej społeczności, używamy natomiast jednej formy dla łatwości czytania.

Życzymy Wam radości i ciekawych doświadczeń podczas prowadzenia spotkań według tych scenariuszy!

Agnieszka Winnik-Pomichter
Tomasz Kołodziejczyk

Cel

Uświadomienie uczennicom i uczniom, jakie są cechy dobrej współpracy w grupie i jaki jest ich potencjał w pracy grupowej.

Kryteria sukcesu

Uczestniczki:

- na podstawie własnych doświadczeń wymieniają cechy efektywnie współpracującej grupy;
- opisują swoje umiejętności, które mogą wykorzystać w pracy w grupie.

Materiały

- kredki lub kolorowe flamastry
- kartki A4 (dla każdego ucznia + 3 razy dla każdej z około pięcioosobowych grup)

Przebieg zajęć

1. Węzeł

Poproś, aby uczniowie stanęli w ciasnym kręgu. Każda osoba ma zamknąć oczy, wyciągnąć ramiona do przodu i chwycić czyjeś ręce. Bardzo ważne jest, aby chwycać dłonie z różnych stron, tak by nie utworzyć par. Gdy już wszyscy to zrobią, poproś, by otworzyli oczy, i powiedz, że ich zadaniem jest rozwiązanie tak utworzonego węzła – mogą przechodzić jedni pod drugimi, przekładać ręce itp., jednak nie mogą puszczać trzymanyh dłoni. Ćwiczenie kończy się, gdy wszyscy znów stoją w kręgu (może się zdarzyć, że część osób będzie zwrócona twarzą na zewnątrz). Przy większej liczbie uczestników istnieje prawdopodobieństwo, że podczas rozplątywania utworzą się dwa lub trzy mniejsze koła.

Po zakończeniu ćwiczenia, gdy uczniowie już usiądą, porozmawiajcie o tym doświadczeniu. Możesz w czasie rozmowy użyć pytań:

- Co było dobrego, a co trudnego w tym ćwiczeniu?
- Czy jesteście zadowoleni z efektu?
- Co pomagało w osiągnięciu celu, a co je utrudniało?
- Jeśli to ćwiczenie jest symbolem Waszej klasy, to co mówi o Was jako grupie?
- Jeżeli zachowanie każdego z Was w tym ćwiczeniu jest symbolem Waszej postawy jako członków grupy, to co to ćwiczenie mówi o każdym z Was jako współpracownikowi?

[Uwaga dla osoby prowadzącej:]

Głównym celem tego ćwiczenia jest grupowa „rozgrzewka” – jest to tzw. zadanie na dobry początek, które ma rozbawić, dodać klasie energii i skłonić do refleksji na temat współpracy w grupie i własnego miejsca w niej. Warto zwrócić uwagę na osoby, które mają trudność z bliskością fizyczną i dotykem innych ludzi, ponieważ zadanie może być dla nich trudne. Część osób może chcieć się wycofać z tego ćwiczenia i to też jest w porządku. Można je potem poprosić o refleksję z obserwacji zadania z boku.

Sugerujemy, by w czasie rozmowy omawiającej to doświadczenie pytać raczej te osoby, które zgłaszają się do odpowiedzi. Jeżeli uczniowie mają trudności z wypowiedaniem się (np. dlatego, że wcześniej rzadko byli pytani o swoje odczucia), można wypisać na tablicy pytania, poprosić, by przez kilka minut porozmawiali o tym w parach, a następnie przeprowadzić dyskusję na forum].

2. Praca w grupach

Etap 1

Rozdaj uczniom po jednej czystej kartce A4. Zadbaj, aby każda osoba miała coś do rysowania (kredkę, mazak, długopis). Powiedz uczniom, że za chwilę przeczytasz im pewien tekst. Poproś, aby na czas słuchania położyli kartki i przybory do rysowania pod krzesłem (aby w tym czasie nie mogli pisać) i posłuchali uważnie, gdyż nie będzie powtórki, a bardzo ważne jest, aby zapamiętali to, co usłyszą.

Oto nowoczesny, wysoki wieżowiec. Stoi na lekkim wzniesieniu. Ma dwanaście pięter. Na każdym piętrze jest pięć okien, tylko na piątym – cztery. W oknach na trzecim i siódmym piętrze są kraty. Na dachu wieżowca są dwie anteny satelitarne. Obok wieżowca jest park, w którym rosną drzewa i kwiaty. Stoją tam też cztery ławki. Na środku parku znajduje się plac zabaw. Po parku spaceruje troje ludzi.

Kiedy skończysz czytać, poproś, aby uczniowie wzięli swoje kartki i przybory do rysowania i spróbowali bardzo schematycznie (podkreśl, że nie chodzi tu o walory estetyczne rysunku, a o zaznaczenie elementów) narysować to, co przed chwilą usłyszeli. Uczniowie będą pracować samodzielnie, a na wykonanie zadania mają sześć minut. Powiedz *start* i włącz stoper. Po upływie czasu powiedz *stop* i poproś, aby uczniowie odłożyli przybory do pisania i położyli przed sobą kartki rysunkami do góry. Jeszcze raz przeczytaj wcześniejszy tekst, robiąc pauzy po każdej informacji, aby uczniowie mogli sprawdzić, czy narysowali dany element.

Po ponownym przeczytaniu zapytaj, komu udało się narysować wszystko. Daj uczniom przestrzeń na ewentualne uwagi lub komentarze dotyczące tego, ile komu udało się narysować.

Etap 2

Powiedz uczennicom, że przed nimi druga runda zadania – za chwilę przeczytasz drugi tekst. Jeszcze raz poproś o uważne słuchanie.

Oto ulica w dużym mieście. Jest na niej dwupasmowa jezdnią, a chodnik po Twojej prawej stronie jest dwa razy szerszy niż ten po lewej. Jeźdźnią jadą trzy samochody – czerwone auto osobowe, żółte auto terenowe i biała ciężarówka. Po prawej stronie widzisz trzy sklepy i budkę z lodami, po lewej sklep i księgarnię. Chodnikiem idą cztery dorosłe osoby i dwoje dzieci. Dwie osoby mają na głowie czapki, jedna ma kapelusz, a jedna jest bez nakrycia głowy. Jedno z dzieci niesie w ręku czapkę.

Po przeczytaniu podziel uczennice na pięcio- lub sześćosobowe zespoły. Członkiniom każdego zespołu daj kartkę A4 i poproś, żeby narysowały (podobnie jak poprzednio – schematycznie) to, co przed chwilą usłyszały. Mają na to sześć minut. Powiedz *start* i włącz stoper. Po upływie czasu powiedz *stop* i poproś, aby uczennice odłożyły przybory do pisania i położyły przed sobą kartki rysunkami do góry. Jeszcze raz przeczytaj wcześniejszy tekst, robiąc pauzy po każdej informacji, aby uczennice mogły sprawdzić, czy narysowały dany element.

Po ponownym przeczytaniu opisu zapytaj, któremu zespołowi udało się narysować wszystko lub prawie wszystko. Następnie przeprowadź na forum klasy dyskusję, używając pytań:

- W której sytuacji większości udało się narysować więcej elementów?
- Dlaczego tak się stało?
- Na czym polega przewaga pracy grupowej nad indywidualną?
- Jakie podstawowe warunki pracy grupowej muszą być spełnione, by ta praca była efektywna?

Po tej dyskusji zapowiedz kolejne zadanie, które, podobnie jak poprzednio, będzie polegało na wysłuchaniu opowieści i wspólnym rysowaniu tego, co uczniowie usłyszeli. Najpierw jednak będą mogli porozmawiać w swoich grupach o dotychczasowej współpracy i zaplanować ją przed następnym zadaniem. W czasie tych rozmów (trwających cztery minuty) mogą odpowiadać na pytania:

- Kto był liderem podczas pracy w grupie? Jakie były mocne i słabe strony tego liderowania?
- Kto zapamiętał poszczególne informacje?
- Jakie umiejętności poszczególnych członków grupy pomogły w wykonaniu tego zadania?
- Jak będziemy współpracować przy kolejnym etapie tego zadania, żeby wykonać je efektywniej?

Etap 3

Jeszcze raz poproś o uważne słuchanie i przeczytaj kolejny tekst:

Oto dom, który stoi na polanie blisko lasu. Jest otoczony siedmioma sosnami. Ma troje okien. W każdym oknie widać kwiat w doniczce. Do domu wchodzi się po dwóch schodkach. Na drzwiach domu namalowane jest różowe słońce o ośmiu promieniach. Przy domu jest mały staw, po którym pływają cztery kaczki. Obok domu jest mały budynek gospodarczy, przy którym stoją rower i dwa worki ziemniaków. W ogrodzie rośnie siedem róż i pięć tulipanów.

Po przeczytaniu daj każdemu zespołowi kartkę A4 i poproś jego członków, aby narysowali (podobnie jak poprzednio – schematycznie) to, co przed chwilą usłyszeli. Mają na to sześć minut. Powiedz *start* i włącz stoper. Po upływie czasu powiedz *stop* i poproś, aby uczniowie odłożyli przybory do pisania i położyli przed sobą kartki rysunkami do góry. Jeszcze raz przeczytaj wcześniejszy tekst, robiąc pauzy po każdej informacji, aby uczniowie mogli sprawdzić, czy narysowali dany element.

Po ponownym przeczytaniu zapytaj, któremu zespołowi udało się narysować wszystko lub prawie wszystko. Poproś, aby uczniowie porozmawiali ze sobą w dotychczasowych grupach i powiedzieli sobie:

- czy są zadowoleni z efektów swojej pracy;
- co dobrze funkcjonowało we współpracy w grupie;
- czy wykorzystali mocne strony wszystkich członków grupy;
- czy spróbowali nowych pomysłów i jak się one sprawdziły;
- jak jeszcze mogą poprawić swoją współpracę, żeby działać efektywniej.

Następnie porozmawiajcie o tym na forum klasy – zadaj uczniom pytania:

- Co pomagało Wam jako zespołowi dobrze pracować?
- Czy wykorzystaliście potencjał wszystkich członków grupy?

Uwaga dla osoby prowadzącej:

Celem ćwiczenia jest zorganizowanie uczniom doświadczenia związanego z pracą indywidualną, grupową i z zaplanowaną pracą grupową oraz omówienie tego doświadczenia. Część uczniów może mieć kłopoty z rysowaniem, dlatego warto monitorować ich pracę i wspierać tych, którzy wstydzą się rysować.

Należy pamiętać, że dla części uczniów może to być pierwsza sytuacja, w której publicznie rozmawiają o swoich doświadczeniach pracy grupowej. Warto więc podczas omówienia dostosować proponowane pytania oraz ich liczbę do możliwości i gotowości uczniów.

3. Dyskusja

Poproś uczniów, żeby sięgnęli do własnych doświadczeń bycia częścią różnych grup. To wprowadzenie może brzmieć tak:

W poprzednim ćwiczeniu doświadczyliście, że praca w grupie może pomóc osiągnąć cel. Każdy z Was na pewno należał kiedyś do innej grupy lub grup, którym też udało się osiągnąć jakiś sukces. Mogła to być drużyna sportowa startująca w rozgrywkach piłki nożnej, grupa wystawiająca spektakl teatralny, organizująca kiermasz szkolny lub pracująca nad projektem, pięcioosobowy zespół grający w LOL albo po prostu grupa kilku osób, które wspólnie ulepiły ogromnego bałwana, zrobiły na podwórku kryjówkę, udekorowały klasę w ramach konkursu na najlepszą dekorację świąteczną lub wspólnie spędzały miło wolny czas. W takiej grupie coś Was łączyło. Każdy z Was chciał coś osiągnąć – dostać nagrodę rzeczową lub pochwałę, odczuć satysfakcję albo po prostu mieć przyjemność z samego przebywania w tej grupie i wspólnego działania. Niech każdy z Was pomyśli teraz i przypomni sobie taką grupę, do której należał.

Poproś uczniów, aby w parach opowiedzieli sobie wzajemnie o tych grupach, a następnie na ich przykładzie spróbowali odpowiedzieć na pytania:

- Jak się czułeś, będąc w tej grupie?
- Co Ci się w niej podobało?
- Jak się zachowywały osoby w tej grupie?
- Jaka panowała w niej atmosfera?
- Co sprawiło, że grupie udało się osiągnąć cel?
- W jaki sposób różne osoby przyczyniły się do tego, że cel został osiągnięty?

I wariant

Przeprowadź na forum klasy dyskusję wykorzystującą doświadczenia pracy w parach. Możesz użyć następujących pytań:

- Czy wymienienie takich grup było dla Was łatwe, czy trudne?
- Kto chce i może opowiedzieć o swojej grupie?
- Co sprawia, że grupa ludzi osiąga cel, odnosi sukces?
- Na czym polega współpraca w grupie?
- Kiedy ludzie w grupie czują się ze sobą dobrze?
- Co wpływa na dobrą atmosferę w grupie?
- Co utrudnia pracę w grupie?
- Jakie mamy korzyści z bycia w grupie?

II wariant

Poproś, aby metodą kuli śnieżnej pary połączyły się w cztero- lub sześciuosobowe zespoły (w zależności od liczebności klasy). Zadaniem każdej z grup jest przeprowadzenie dyskusji, podczas której wykorzystają doświadczenia z pracy w parach, i zapisanie odpowiedzi na pytania:

- Kiedy ludzie w grupie czują się ze sobą dobrze?
- Co utrudnia pracę w grupie?
- Jakie mamy korzyści z bycia w grupie?

Po zakończeniu rozmów przedstawiciele grup prezentują wyniki swojej pracy. Można przedyskutować wnioski grup na forum klasy.

4. Podsumowanie

Wszyscy uczestnicy spotkania po kolei dokończają zdanie:

Moją umiejętnością, którą mogę wykorzystać w pracy grupowej, jest...

PROJEKT REALIZOWANY JEST PRZEZ:

PARTNERAMI PROJEKTU SĄ:

PROJEKT WSPIERAJĄ:

Projekt Szkoła dla innowatora współfinansowany jest ze środków Unii Europejskiej, w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Program Operacyjny Inteligentny Rozwój 2014-2020, Priorytet 2: Wsparcie otoczenia i potencjału przedsiębiorstw do prowadzenia działalności B+R+I, Działanie 2.4: „Współpraca w ramach krajowego systemu innowacji” PO IR, Poddziałanie 2.4.1. inno_LAB-Centrum analiz i pilotaży nowych instrumentów.